

LISZT FERENC ÉS A TERMÉSZET

Csordultig tölti szívemet
s a völgyet az arany meleg.
Hogy zengnek lépteid, Isten!
Az erdő sóhajt mély gyönyörben,
virágtól részegen szakad
alá a megduzzadt patak,
a bimbók kéje szinte pattog,
madarak nászéneke csattog,
fent aranyszárnyú fellegek:
szerelmi diadalmenet!
Mindenütt szeretnék heverni,
minden madárral énekelni,
menni szeretnék és maradni,
lenyűgözötten is rohanni.
Mint édesbús vágy, perzsel az
izzó és ujjongó tavasz,
érezem ellentmondásait:
megnyugtat és nyugtalanít,
oly otthonos és békevágó
és oly idegen és messze járó!
A fény ezer csodás színe
lelkem tisztán ragyogja be:
dermedt örömvillám e tűz,
aztán viharzó szédület,
égbolt, mely vándorútra megy,
lidérc, mely tétovázva száll,
de bús szívünket viszi már.
Lidérc, szállok az ég után,
mely záporozva hull reám!
Ó tavasz! szívem mámora!
Tavasz! nem hagylak el soha.

Nikolaus Lenau: Tavasz

(Szabó Lőrinc fordítása)

Lehet-e az írás címéhez találóbb idézetet választani, mint a Liszt-kortárs Nikolaus Lenau hangulati költeményét, akit nemcsak magyarországi születése és éve kötnek Liszt Ferenchez, hanem ihletőként számos verse, sőt életsorsa is? A romantikus életű, ugyanakkor érzései miatt a saját végzetét is elszenvedő osztrák költő verseit Liszten kívül tehát nem véletlenül választotta daltémául Schumann és Mendelssohn, sőt még a későbbi utód, Richard Strauss is. Ilyen előzmények ismeretében könnyelműen egyeztünk bele egy ismeretterjesztő cikk megírásába a Természet Világa számára, tisztelgésül Liszt Ferenc kétszeres jubileumi éve: 200. születésnapja, 125. halálévfordulója alkalmából. Úgy gondoltuk, témánk a következő lehet: Liszt kapcsolata a természettel, vagy a Liszt-zene és a természet – és – némi csavarintással még ez is: a Liszt-zene természete. Hamarosan rájöttünk azonban, hogy (a harmadik téma kivételével) a banális, közhelyszerű megközelítésen túl, magán a zenén kívül alig találunk fogódzkodót. A lázas, hónapokig tartó kutatás (kéretik nem elfeledni, hogy ebben a témában amatőrök vagyunk!) számos olyan eseménnyel szolgált, ami messze több tudást és élményt szerzett számunkra, mint amit ebbe a szűkre szabott írásba besűrítetünk. A legfőbb haszon mindkettőnknek egy régen meggyökeresedett elkötelezettség-érzés elmélyülése volt, ami mindenkori kiállásra készítet bennünket Liszt Ferenc és muzsikája mellett. Ha valaki azt kérdezné, szükség van-e még erre, azt kell, hogy mondjuk: igen! Egyrészt, mert – Kocsis Zoltán véleményére támaszkodva – még az igényes közvélemény is csak a Liszt-életmű huszadát ismeri. Másrészt, mert az őt érintő méltánytalanságok a halála után is folytatódtak, ami a manapság is gyakori mellőzésben mutatkozik meg.

Bizonyosságul több hónapon át összehasonlító statisztikát készítettünk néhány komolyzenei adó műsorairól (ezt minden vádaskodást elkerülendő, nem közöljük), és igazolva láttuk gyanúnkát. A Liszt-művek szerepeltetése mindenütt, így nálunk is leghátul áll. (Igaz, a Liszt-év folyamatában ez a helyzet sokat változott!) „Senki sem próféta...?” Nos, nincs már Kodály, aki még Rákosit is meghátrálásra készítette a kultúrpolitika dolgában. Harmadrészt a zenei közízlés világszerte siralmassá züllött, vagyis, hogy mindenhol a mindennél és mindenkinél hangosabb zsvajt szereti. Erdőzsongás? Szellősuhogás? Patakcsobogás? Madárdal? Az elektronikus dübörgésben a romantikus fátyol darabjaira hullik, megsemmisül. Assisi Szent Ferenc még elcsendesíthette a szertelen madarakat, miközben csekély értelmükkel felfogták az általa közvetített Egyetemes Hangot. Szent Ferenc Liszt egyik példaképe volt,

Liszt pedig a szent zenei megidézője. Segítségükre támaszkodva kanyarodjunk hát vissza kitűzött témánkhoz.

Giotta: Szent Ferenc prédikál a madaraknak. Részlet az assisi Szent Ferenc-templom freskósorozatából

Liszt Ferenc: Assisi Szent Ferenc a madaraknak prédikál, A-dúr legenda S. 175 (9:01)

Antal István (zongora)

Magyar Előadóművészek sorozat

© 1972 HUNGAROTON RECORDS LTD.

Liszt Ferenc első legendájának ihletője egy 14. században olaszra fordított, *Szent Ferenc virágoskertje* című népkönyv volt. Némiképp meglepő, hogy a képzőművészetre oly fogékony Lisztet ebben az esetben nem Giotto híres freskója inspirálta (noha valószínűleg ismerte az alkotást). A műhöz a következő bevezetőt írta: „Az itt következő kompozíció »szellemi indítéka« Assisi Szent Ferenc életének egyik legmeghatóbb epizódja, amelyet utánozhatatlan bájjal és naivitással mesél el a *Fioretti di San Francesco*, ez a kis könyv, mely az olasz nyelvű irodalom klasszikus alkotásává lett. Hiányos képességeim és talán az a tény is, hogy a zenei kifejezés határai oly szűkek egy ilyen kis terjedelmű és zongorára – erre az akcentus és hangszín-változatosság dolgában oly szegényes hangszerre – komponált darabban, mindez arra kényszerített, hogy erősen leszűkítsem a szöveg – a kismadaraknak szóló prédikáció – csodálatos, túláradó gazdagságát. Könyörgök Krisztus dicsőséges szolgájához (az *Il glorioso Poverello di Cristo*hoz), bocsássa meg, hogy ennyire elszegényítettem.”

Szent Ferenc és Liszt azonos alapállásból szerették és tisztelték az életet, a természetet: „Szent Ferenc gondolkodásának középpontjában a laudáció, a dicséret áll, Isten dicsérete, aki ezt a csodálatos világot, s benne az embert megteremtette. Ahhoz, hogy az ember megértse a természetet, és felfogja küldetését Isten dicséretére a teremtmények közösségével, felül kell emelkednie ember voltán, ennek módja pedig az alázat. Csak azok a kicsinyek képesek megérteni Isten titkait, akik ezzel az alázattal fordulnak a teremtés és a

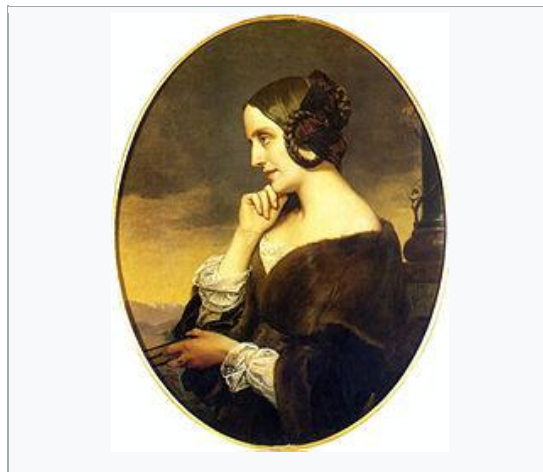
teremtmények felé. Az embernek a legkisebbektől, a madaraktól, a kabócáktól kell megtanulnia az alázatot. Minden teremtmény Istenhez vezet, ha Krisztus alázatával szemléljük őket, és élőlénytársaink, hűgunk, a Víz, bátyánk, a Szél, nénénk, a Hold rávezetnek erre a szemlélődésre. Assisi Szent Ferenc legfontosabb üzenete a teremtmények testvérisége.” (Fordította: Lovász László Rajmund: Assisi Szent Ferenc természetfelfogása)

Senki sem vonhatja kétségbe, hogy ugyanez a mentalitás, hitvallás jellemezte Liszt Ferencet is. És még egy másik is! Ami talán nem is másik, csak némiképpen más, de mindenképpen „másik” az ihlető források között. Petrarcaról van szó. 1838-ban, olaszországi útján „bukkant” a költő daloskönyvére, amelyben a LXI. Szonettben ezt olvashatta:

A nap, a hó, az évszak áldva légyen,
s az évet, órát, pillanatot áldom,
s a szép tájat, ahol elért sugárzón
szép szeme, s rabul ejtett egészen;
(Weöres Sándor fordítása)

Liszt Ferenc: Petrarca Sonett Nr. 47 (5:53)

Petrarca: LXI. szonett (Liszt Ferenc: (47., Desz-dúr)
(„Benedetto sia 'l giorno”)
Császár Zsuzsanna (zongora)
Szeged, Fricsay-terem
(2011)

Marie d'Agoult, Henri Lehmann festménye, 1843

Isten, természet és nő? Női szépség? Liszt életfelfogásában ezek az alappillérek, amelyek nélkülözhetetlenül összeférnek, összeszővődnek egymással. Áthatják egymást, csakúgy a lelkületében, mint zenéjében.

Hogy milyen sokat jelenthetett Liszt számára a természet, arról a zene hangjaival számtalan művében tett bizonyosságot. Annak ellenére, hogy a természet közvetlen közelébe legtöbbször csak az Európát keresztül-kasul szelő batárok (majd vonatok) ablakában szemlélődve jutott. Csak folytonos zötykölődés közben gyönyörködhetett a lovak vontatta kocsi mellett elsuhanó erdőkben, a megművelt földek tarkabarka foltjaiban, távoli hegyek párába vont kontúrjaiban. Meglehet, hogy gyermekkorától nem érinthette a gabonátáblák beérett kalászeit, a virágba borult fákat, a lelke mégis egyre mélyebbre szívta magába a teremtő föld és virágok illatát. Ha Liszt lelkébe nem vésődött volna bele a sok-sok természeti kép, akkor műveiben sem szólalhatott volna meg impresszióinak visszhangja.

A gyermekkoron és az utazásokon kívül időnként más meghatározó természeti élményei is voltak. Közöttük kiemelkedő szerepe volt a Marie d'Agoult hercegnővel létesített kapcsolat miatti kényszerű svájci „emigráció” időszaka.

Az Album d'un voyageur /Egy utazó naplója/ (1837) előszavában Liszt arról ír, hogy „amiként egy táj bizonyos hangulatokat képes éleszteni a szemlélőben, hasonlóképpen a zene is hangulatokat képes éleszteni a hallgatóban, ezért a zene segítségével bizonyos tájak láthatóvá tehetőek. A zenét és a tájat a hangulat kapcsolja össze”. Erről tanúskodik az a zongorára komponált ciklus, melynek „Az Alpok dallam-virágai” címet adta. Ez a sorozat a szerelmi érzésvilágon kívül a svájci táj dicséretét zengi; hangzásvilága svájci népdalok és népdalszerű dallamok ihletésére jött létre. A gyönyörű táj lenyűgözően hatott a szerzőre, és bár sejteni véljük a legelésző állatok kolompját, a hegyi patakok zúgását, csöppnyi falvak harangjának csendülését is, egészüket tekintve mégis inkább azokat az érzéseket tolmácsolják, melyeket e bukolikus táj keltett benne. Nem véletlen, hogy az Obermann völgye, a Pásztordal, A forrás mellett, A vihar, a Honvágy, a Genfi harangok stb. mindmáig a népszerű, gyakran játszott darabok közé tartoznak. A svájci tartózkodás idején a huszonöt éves zongoraművész közös sétáik ihletésére és emlékére írt egy zongoradarabot szerelmének, Mariénak is, mely A wallenstadti tónál címet viseli.

Liszt Ferenc: Zarándokévek I. – Első év: Svájc (50:12)

Jorge Bolet-zongora

1. Chapelle de Guillaume Tell (Tell Vilmos kápolnája, Lento) **00:00**
2. Au lac de Wallenstadt (A wallenstadti tónál, Andante placido) **06:20**
3. Pastorale (Vivace) **09:32**

4. Au bord d'une source (A forrásnál, Allegretto grazioso) [11:40](#)
5. Orage (Vihar, Allegro molto) [15:33](#)
6. Vallée d'Obermann (Obermann völgye, Lento assai) [20:19](#)
7. Églogue (Ekloga, pásztorköltemény, Allegretto con moto) [34:14](#)
8. Le Mal du pays (Honvágy, Lento) [38:02](#)
9. Les cloches de Genève (A genfi harangok, Quasi Allegretto) [43:47](#)

A másik, sokkal későbbi, bizonyítottan ihlető helyszín a Róma közelében lévő közkedvelt kirándulóhely, Tivoli. Az itteni csendes, szemlélődő magányosságban eltöltött idő magas színvonalú művészi hozadéka két olyan zongoradarab, ami már a jövő, az impresszionizmus előhangján szólal meg: A Villa d'Este ciprusai alatt és A Villa d'Este szökőkútjai ezek. Alkotói élményéről ezt írta Wittgenstein hercegnének 1877-ben: „Az utóbbi három napot teljes egészében a ciprusok alatt töltöttem. Valamiféle megszállottság volt ez – képtelen voltam bármi másra gondolni – még a templomban is – öreg törzsük kísértett, és énekelni, sírni hallottam az örökké változatlan, lombkorona terhelte ágaikat! Végül is itt vannak, kottapapíron rögzítve; sok-sok javítás, törlés, újabb törlés, újra másolás után most már beletörődöm, nem nyúlok többé hozzájuk.” Molnár Antal jó fél évszázada elhangzott hozzáértő szavait idézve „az agg ciprusok a temető őrei, de egyúttal a természet örök élő képviselői is. Alattuk sétálva a költő végleg eltemeti elhalt szeretteit.” Sok-sok vesztesége után ezt az elmúlás–visszaemlékezés–belenyugvás hangulatot fogalmazta meg a Siratók ciklusban, ahova a nevezett mű is tartozik. Az Este-villa szökőkútjairól pedig, amit formailag ugyancsak a szimfonikus költemények modorában kidolgozott szabad fantáziának tekint, így vélekedik: „Liszt az elsők egyike, aki megelőzi az impresszionistákat: a természeti jelenségek csengő-bongó, izgő-mozgó, ingerlő játékaiból eleven zenei képsorozatot sző. De őbenne az impresszió – a benyomás – nem csak pillanatnyi hangulatvarázsra vezet. A játékszerű élmény mind mélyebben és mélyebben ragadja meg idegzetét, s ahogy elmerül benne, mintha a maga lelkének visszhangja támadna az elemek csevegésében. A kutak vízfüggőnye mögött szivárványos csillogással zsolozsma zendül fel, s énekével át- meg áthatja a megbabonázott sugarakban fürdő világot.”

Liszt Ferenc: A Villa D'Este szökőkútjai (8:21)

Les jeux d'eaux de la Villa d'Este (A Villa d'Este szökőkútjai)
(Szalai Éva zongora)

Budapest, Jókai Anna Szalon, 2019. április 13., a Világszem c. irodalmi sorozat előadásán

Liszt: Aux cyprès de la Villa d'Este No 1 Kocsis Rec 1986. (5:44)

Liszt: Aux Cyprès de la Villa D'Este No.2 thrénodie (8:42)

(A Villa d'Este ciprusai, I. és II. sirató)

Licio Cernetti piano

Ottorino Respighi: Róma kútjai (16:01)

1.A Valle Giulia kútja hajnalban (La fontana di Valle Giulia all' Alba).

Andante mosso. **00:00**

2. A Tritón-kút reggel (La fontana del Tritone al mattino). Vivo, Un poco meno allegretto,

Più vivo gaiamente. **04:12**

3.A Trevi-kút délben (La fontana di Trevi al meriggio). Allegro moderato, Allegro vivace,

Più vivace, Largamente, Calmo. **06:40**

Róma legendás Ágyúgolyó szökőkútja a Villa Medici előtt

4.A Villa Medici kútja alkonyatkor (La fontana di Villa Medici al tramonto). Andante,

Meno mosso, Andante come prima. **10:08**

Tokiói Filharmonikus Zenekar, vezényel: Andrea Battistoni

És azt se feledjük, micsoda következmények társultak évtizedek múlva e remekművekhez: „Respighi zenéje harangszót, lombsusogást, madárcsicsergést is társít a Villa Medici kútjának alkonyi csobogásába. A víz játékát örökíti meg Ravel zongoradarabja. Debussyé pedig az Alhambra vízmedencéinek holdfényes villódzásaiból fakadt: Este Granadában”. (Czigány György: Három Liszt-motívum) Liszt Ferenc Beethoven és Berlioz nyomdokán egyértelműen a programzene mellett tört lándzsát. Segítségével értelmezési kulcsot adott mindenki kezébe: „a program az a médium, amely a zenét a közönség gondolkozó és tetterős része számára hozzáférhetőbbé és érthetőbbé fogja tenni.” Kulcsot igen, de a filozófiai töprengéshez útikalauzt már nem ad, mint ahogy későbbi követői ezt gyakran és praktikusán megtették. (Aki például először hallja Richard Strauss Alpesi szimfóniáját, aligha veszi rossznéven a

szöveges szerzői segítségnyújtást, az Egy kiállítás képei c. Muszorgszkij műről nem is beszélve). Liszt kalauz gyanánt tájakra (A wallenstadti tónál, Obermann völgye), hangzó vagy látható megnyilvánulásokra (Szürke felhők, A Villa d'Este szökőkútjai, Genfi harangok), hangulati elemekre (Tájkép, Esti harmónia, Hóvihar), költeményekre (Petrarca szonettek, Dante, Victor Hugo, Lamartine, Lenau-, Heine és Schiller versek) és festményekre (Raffaello – Eljegyzés) hivatkozott. Ennyit rendszerint elegendőnek tartott, ámde a műveit begyakorló tanítványaitól megkövetelte az ihlető forrás alapos ismeretét. Más esetben, mint a Lenau Faust-témájú költői műve alapján 1860-körül keletkezett Éjszakai menet c. zenekari műve partitúrájába maga írta be a megfelelő helyre a költemény megfelelő sorát, ezzel biztosítva a zene és a vers adta program azonosulását.

A prágai Eduard Hanslick kortárs zenekritikus egyébként így vélekedett a téma másik nevezetes darabjáról, a Mefisztó keringőről: „...Liszt a zene természeti törvényeit egyszerűen fejtetőre állítja és miután képtelen saját eszközeivel szépet alkotni, szándékosan csúfságokat gondol ki. A darab egész folyamán sokkal inkább a hegedűs sátáni természete, mintsem annak Lenau által kifejezett érzékeket elandalító, szíveket mámorba ejtő jellege jut kifejezésre...” (Ormay Imre: Megbukott zenekritikák Második, bővített kiadás, Zeneműkiadó Budapest, 1963)

Az idézett értetlenség nem kis mértékben a liszti muzsika minden más korábbi zenétől való különbözőségében rejlik. Liszt zenei hangokban kifejeződő viszonyulása a természet (és a pszichikum) jelenségeihez olyannyira karakterisztikus, hogy megnyilvánulásukat akár (zenei) személyiségjegyek tekinthetjük. Ez többek között abban a tényben realizálódik, hogy Liszt kerülte a közvetlen áthallásokat.

Nem annyira utánozni, de még csak stilizálni sem igyekezett a természet hangjait, sokkal inkább azok hangulati, költői, inspiratív és meditációs hatásait megjeleníteni. A direkt utánzás inkább csak fiatalkori műveiben érhető úgy-ahogy tetten. Mindezzel jócskán megelőzte az őt követő romantikus szerzői nemzedékeket, akik közül egyik-másik néha a minél tökéletesebb utánzásra törekedett. (hallgasd Rimszkij-Korszakov Dongó-ját, vagy az Alpesi szimfónia számos részletét.)

Természetesen az utánzásból is fakadhat új. Ahogyan Bartók hallja és hallatja velünk a nyári éjszaka hangjait, abból már egészen más zene kerekedik, mint Liszté, vagy bármelyik romantikusé, impresszionistáé. És igen, ne feledjük, hogy Victor Hugo nyomán (Amit a hegyen hallani - Őszi levelek, 1832) Liszt az „Amit a hegyen hallani” elnevezésű első szimfonikus költeményében olyasvalamit közvetít, ami nem a tenger hangfelvétel-szerű morajlása, akármennyire is tudjuk, sőt érezzük, hogy a természet hangját az Örökkévalósággal egyenértékű tenger szólaltatja meg:

Egyik az óceán szava: fény! diadal!
A csevegő habok himnusza volt e dal;
másik a föld felől áradt ki a világba,
ez volt az emberek szomorú mormolása;
(Nemes Nagy Ágnes fordítása)

Liszt Ferenc: Amit a hegyen hallani (30:44)

Az „Amit a hegyen hallani” (eredeti francia címe: Ce qu'on entend sur la montagne) vagy Hegyiszimfónia (németül Bergsymphonie) Liszt Ferenc első szimfonikus költeménye (S.95). Londoni Filharmonikus Zenekar, vezényel: Bernard Haitink

Mindez azért sem természetellenes, mert nem a végtelen víz illusztrációjáról van szó, hanem a Victor Hugótól fakadó belső (és velejéig romantikus) életérzésről: a természet közömbös az ember gyötrődésével szemben; az ember az, akinek saját sorsával (és mi már így érezzük: a természettel – ha úgy tetszik istennel – is) meg kell békülnie. Íme, Szent Ferenc szelleme e mű komponálása közben is megjelent...

Ezek után a természetimádók közül utaljunk még valakire, méghozzá a Liszt Ferencsel sok rokon vonást mutató francia Olivier Messiaen-ra, aki 1952-től kezdve kezdte beépíteni műveibe magát a madárdalt. Ne olyan konkrét hangfelvételekre gondoljunk, mint amilyenekben Respighi fülemüléi csattognak római virágoskertek, szökőkutak, fenyők és ciprusok árnyékában, és ne is a modern Cantus arcticust idézzük fel emlékeinkben a kortárs finn Rautavaara jóvoltából. Messiaen azt valósította meg, amit a mi Szőke Péterünk is megtehetett volna, ha nem éppen Kodály ítéli tévútnak madárdal-madárzene kutatásait. A francia szerző felismerése ugyancsak égi sugallatnak bizonyult: ő ugyanis a madárdalból emberi zenét varázsolt. Ám az Egzotikus madarak-at hallgatva elámulhatunk a különbségen, ha összevetjük Liszt Assisi Szent Ferenc prédikál a madaraknak c. művével. Lisztnél az említett műben inkább a meseszerű, sőt misztikus, földöntúli hangulat dominál, amiben egy emberi

értelem felett álló esemény ember által fogalmazott képzeletbeli hangjaira figyelmezzünk. Messiaen-nál viszont a tudományos pontosságú, de lassított madárhangutánzásra, ami azonban nem pusztán illusztráció, ezért nem is megy a művészi kifejezés, egyúttal a műélvezet rovására, csupán másféle, korunkban „divatosabb” esztétikai kívánalmaknak felel meg. (Máskülönben megjegyzendő, hogy Messiaen írt egy Assisi Szent Ferenc c. négyórás csodálatos operát is.)

Olivier Messiaen: Oiseaux exotiques (17:53)

Oliver Messiaen: Egzotikus madarak

for piano solo and small orchestra ensemble oktopus für musik der moderne

Piano solo: Markus Bellheim

Conductor: Konstantia Gourzi

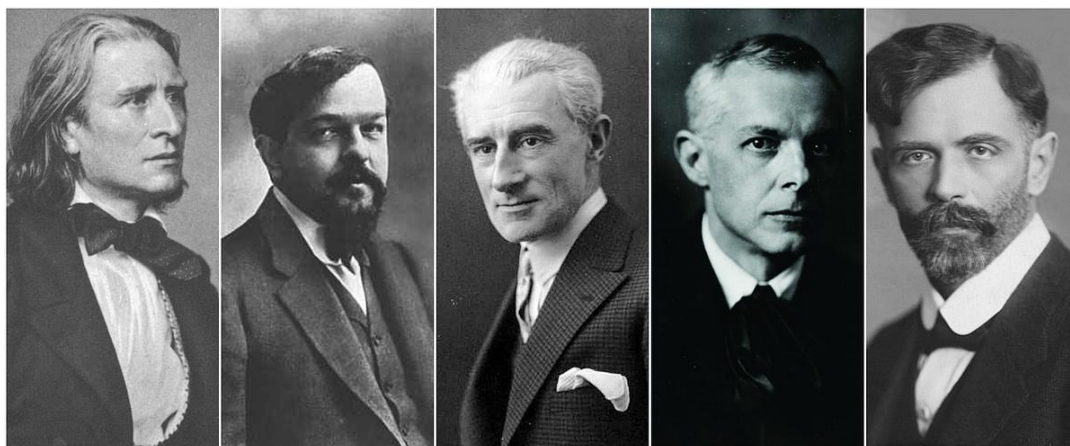
Messiaen: Saint François d'Assise (Paris 2004) (4:24:02)

Olivier Messiaen Saint François d'Assise – Assisi Szent Ferenc Opera három felvonásban.

Bemutató: Párizs, Palais Garnier, 1883. 11. 28. Szövegkönyv: A librettót a zeneszerző írta. Az opera nyelve: francia

Liszt sokat vívódó ember volt, akinek létét – közhelyszerűen szólva – a Menny (Istenség) és Pokol (elkárkozás) vonzása-taszítása szorította keretbe. Életről szóló Faust-témája is erről a vívódásról tanúskodik. Ám az élettörténetnél szerencsésebb, vagy többet eláruló forrás maga a liszti muzsika. Hiszen ebben az esetben is igaz, hogy a műalkotás maga a művész. Különösen, ha az a művész olyan magas szinten áll az önismeret dolgában, mint Liszt Ferenc. Nem vitás, hogy az életművét önként és belátásból háttérbe szorító ember a saját hitvallásáról, világlátásáról zenéjével üzent az utókornak. A felcsendülő akkordokban, zenekari hangzatokban egyféle kódolt üzenet szólal meg. Megfejtése a mindenkori utókor dolga.

És csakugyan: Liszt halála után alig egy emberöltővel megszólalt Bartók, aki a világ tudomására hozta, hogy érti az üzenetet. Inspirációból mindehhez alig kellett több, mint egy nyári éjszaka az alföldi pusztaság csillagdíszes ege alatt. Az Éjszaka zenéje úgy szólal már meg, mintha Liszt Debussynek és Ravelnek, illetve Bartóknak és Kodálynak adná tovább a stafétabotot.

Liszt

Debussy

Ravel

Bartók

Kodály

Lugansky - Liszt - Les Jeux de la Villa d'Este (7:58)

Liszt Ferenc: Az Este-villa szökőkútjai

Franz Liszt (1811 – 1886) *Années de Pèlerinage - Troisième année, suite for piano, S. 163*

Les jeux d'eaux à la Villa d'Este (Years of Pilgrimage - Fountains of the Villa d'Este)

Nikolai Lugansky, piano, 2012

Marc-André Hamelin- Claude Debussy: Images (Book 1)- Reflets dans l'eau (5:11)

Claude Debussy: Fények a vízen

Marc-André Hamelin (zongora)

Martha Argerich, Ravel Jeux d'eau (5:01)

Maurice Ravel: Szökőkút

Martha Argerich (zongora, 1977)

Kodály: Esik a városban (1:14)

Kodály Zoltán: Hét zongoradarab, III. Esik a városban. Allegretto malinconico

Nagy Márta (zongora)

A cím hármask Francia eredetre utal: egyrészt Rimbaud verssorára („Il pleut doucement sur la ville”: Csendesen esik a város fellett), másrészt Verlaine Szöveg nélküli románcainak (1847) egyik versére, amely mottójául Rimbaud sorát tűzte ki („Il pleure dans mon cœur comme il pleut sur la ville”: Sír a szívem, miként az eső esik a városra), harmadrészt Debussyre, aki

Verlaine versét Elfeledett dalocskáinak (Ariettes oubliées) sorozatában énekhangra megkomponálta. Ha beszélhetünk magyar impresszionizmusról, úgy ez a zongoradarab mindenképpen legcsodálatosabb gyöngyszeme. ((Pándi Marianne: Hangversenykalauz. IV. Zongoraművek (EMB)

Bartók Béla - Improvizációk a magyar parasztdalokra, op. 20 (12:04)

Jandó Jenő (zongora, 2002)

00:00 - I. Molto moderato; **01:17** - II. Molto capriccioso; **02:20** - III. Lento, rubato; **04:39** - IV. Allegretto scherzando; **05:24** - V. Allegro molto; **06:14** - VI. Allegro moderato; molto capriccioso **07:49**; - VII. Sostenuto, rubato; **09:59** - VIII. Allegro

Az apró hangfüzérek kísérteties nyári éjszakát varázsolnak elénk, melyben az éjszakai élőlények hangjai szólalnak meg. Bartók azonban mindegyiküknél

tovább megy. A fából faragott királyfi c. táncjátékban a fabábot élővé varázsolja, melyet óvó szeretettel vesz körül az Erdő zenéje. Így válik teljessé az élő természet és az élő ember kapcsolata. Az a megtartó erő, ami Lisztet is, Bartókot is a földi világ csodáihoz, és a csodálkozni tudó emberekhez kapcsolta. Mert a Természet és Zene megbonthatatlan és örök. Zenét kedvelő tudósaink és tudományt tisztelő zenészeink titkokat felfedő tevékenysége bizonyára újabb és újabb eredményeket és hangzatokat hoz majd a világ tudomására. És ha az alkotás-teremtés meghitt magányában éppen Liszt zenéjét hallgatva születik meg az új gondolat, ha éppen általa ölel körül a természet csodálatos világa, ha segítségével csírázik ki az angyali „lisztferenci” jóság, elmondhatjuk: Liszt Ferenc nem élt hiába. És a tanítvány Ferruccio Busoni zseniális meglátása örök időkre érvényben marad: Liszt maga a napfény, ami az összes színt magában egyesíti.

Irodalom:

Alan Walker: Liszt Ferenc élete I. A virtuóz évek; II. Weimári évek; III. Utolsó évek. Editio Musica, Budapest, 2008

Alan Walke –Schmalhausen, Lina: Liszt Ferenc utolsó napjai. Park Könyvkiadó, Budapest, 2007

Gracza Lajos (szerk.): Ő volt Weimar napja. Liszt-olvasókönyv kezdőknek és haladóknak. Balassi Kiadó, Budapest, 2008

Guy de Pourtales: Liszt Ferenc élete. Athenaeum RT, Budapest, 1930 körül

Harsányi Zsolt: Magyar rapszódia; Magyar Elektronikus Könyvtár - <http://mek.oszk.hu/03000/03086/>

Liszt Ferenc: Válogatott írásai. Zeneműkiadó Vállalat, Budapest, 1959

Molnár Antal: Népszerű zeneesztétika. Széchenyi Irodalmi és Művészeti RT, 1940
Székely Júlia:

Vándorévek (Liszt élete); Móra Ferenc Könyvkiadó, Budapest, 1986

Takács Menyhért: Liszt Ferenc érzelmi világa (lélektani adalékok a romantikus zene esztétikájához). 1941 (OSZK kiadása)

Volkmann Róbert: Liszt Ferenc élete képekben, dokumentumokban. Zeneműkiadó, Budapest, 1978)

Internet:

<http://hu.wikipedia.org/wiki/>

Liszt_Ferenc_munkássága

http://en.wikipedia.org/wiki/Olivier_Messiaen

<http://papijoecivisek.blogspot.com/2010/10/fr-lovasz-laszlo-rajmund-o-fm-assisi.html>

<http://picasaweb.google.com/hellereri/MesGravures#>